

REDACȚIA:
și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2.

Artioli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concurs, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI
PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:

Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.

PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂȚATE:

Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci

Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 286.

Nr. 579/1911.

Examenul de calificare preotească cu candidații la preotie din dieceza Aradului, prescris prin Statutul Organic și special se va ține la 8/21 Martie a. c. și zilele următoare la 9 ore antemeridiane, în sala de ședință a Consistorului gr. or. român din Arad.

La examen sunt admiși acei absolvenți de teologie, cari conform §-lui 8 din Regulamentul special și-au subțernut aici până la 1 Februarie. a. c. cererile corespunzător instruite.

Arad, în 21 Februarie (6 Martie) 1911.

Consistorul gr. or. român
din Arad.

În Paresimi.

Luasem deja act. despre prelegerile populare din Socodor. Acum avem și raport special despre prelegerea populară, ținută în Dumineca lăsatului de brânză. Raportul ne spune că cu aceasta ocaziune părintele Aurel Papp a ținut o prelegere despre religiozitate, iar învățătorul Iulian Paguba despre secta sâmbătarilor și așa numiților pocăiți.

Prelegerile acestea au darul de a aduna popor mult care se edifică în Duminecile sfințelor Paresimi.

Un alt preot ne spune de altă dată, că dânsul în Duminecile sfințelor Paresimi, după amiazi cetește în sf. biserică viața sfinților din Sinaxar, pune astfel în lumină idealurile vieții creștinești. Și să umple sf. biserică de popor care ascultă cu evlavie viața sfinților și să edifice de ea.

Iată două cazuri de înalt simț pastoral. Sigur că vor mai fi preoți cari se îndeletnicesc în asemenea acte pastorale. Ar fi de dorit însă, ca aceste îndeletniciri să se generalizeze cât mai mult. Acesta este scopul în care le relevăm aici.

În Dumineci este lumea liberă de ocupațiuni. Înainte de amiazi mai stă acasă și la sf. biserică, după amiazi însă își caută distracții și merge acolo unde află, la divanuri, la jocuri, la cârciume și fel de fel de spectacole. Tinerimea e pretutindeni

și vede slăbiciunile omenesti cari i-să imprimă în suflet.

În Anglia și Germania se pune mare pond pe ocuparea Duminecilor pentru îndeletniciri moralizatoare. Să țin pentru tinerime școli duminicale și pentru vârstnici conferențe populare și la aceasta operă să angajeze întreaga societatea bună. Așa să sustrage și tinerimea și vârstnicii dela spectacolele demoralizatoare ce le oferă întreprinderile de distrageri.

Pentru orașanul nostru după amiezile de Dumineci și sărbători sunt adevărate zile de plictiseală. Cafeneaua, dar să urește și de ia și nu știe cum să-și petreacă ziua. Unul doarme, altul de plictiseală să cufundă la joc de cărți și toți să plângă că numai după amiazi de Dumineci să nu fie. Numai cheflii din straturile de jos se bucură, ei își toacă câștigul de peste săptămână, devin risipitori.

O organizație de cercuri de cetire și de excursiuni ar fructifica după amiezile orașanului cu o înviorare sufletească și trupească atât de necesară la continuarea lucrului. Prelegerile populare ar reduce și populația speluncelor cu cheflii.

Excursiunile orașenilor în provincă ar putea fi împreunate cu prelegeri populare binepotrivite cu gradul cultural al poporului. Câte noțiuni nu s'ar putea sămăna așa în sufletul poporului?

Acest concurs al intelectualilor ar ajuta pe preot și învățător în munca lui misionară, căci i-ar aduce și variație și prin aceasta variație ar atrage poporul la prelegerile populare din sărbătorile de peste an. Și când la-i atras la prelegeri atunci l-ai sustras totodată dela alte spectacole pagubicioase pentru moralitatea lui.

Contactul acesta social n'ar fi cel din urmă factor la întărirea legăturilor dintre intelectuali și popor.

Dar să revenim la Duminecile din sf. Paresimi. Duminecile acestea sunt întremise de biserică, ca zile de pocăință și pregătire la sfta. Inviere. Întreaga atmosferă trebuie dar să fie transpirată de acest sentiment, ca el să devină comun tuturor. E de datoria preotului să umple această atmosferă cu duhul îndeletnicirilor spirituale.

La aceasta să recere în prima linie armonie între preot și învățător, că să nu strice unul ce

tocmește altul, pentru că aici este destul un gest, ca să zădărnicești o sfântă propovăduire.

Dar la aceasta să recere și ajutor din afară; Misionari, cari prin serviciile lor extraordinare și prin talentele lor oratorice să întărească munca preotului local. Acești misionari luați din preoțimea centrală și din preoțimea provincială ar fi sămănătorii în agrul pregătit de preotul locului prin propagarea spiritului religios după felul indicat în cazurile din fruntea acestui articol. Așa s'ar ajuta preoțimea reciproc și ar preface pasesimiile într'un sacru exercițiu religios.

Confrății gr. catolici au organizat la 1904 în arhidieceza lor misiunile sacre și tocmai cetim că Reuniunea deosebită înființată în scopul acestor misiuni, arangează acum în pasesimi cinci misiuni sacre. Nu e mult cum o zic și dâșii, dar totuși este un început care își va face drum și mai larg.

Să nu stăm cu mâinile în sân până ireligiozitatea îmbrăcată în haina modernismului și aberațiile religioase îmbrăcate în haina sectarilor își fac drum și intră în poporul nostru prin misionarii lor falși de cari băjbăie satele noastre, ci mai vartos să folosim timpul sfințelor pasesimi pentru întărirea simțului religios. Preoții și învățătorii din Socodor au dat un laudabil exemplu, să-i urmăim, fiecare după împrejurările sale locale. Experiența ne va învăța apoi că, care metod este mai prielnic și așa vom ajunge și noi la o organizație misionară, fără de care nu mai putem fi în mijlocul potopului de proroci falși.

Am dori să ni se mai raporteze și din alte locuri despre exercițiile religioase din pasesimi, ca acele să se generalizeze prin publicarea lor.

† Dr. Petru Șpan.

În 1/14 martie a încetat din viață *Dr. Petru Șpan*, fost profesor la institutul pedagogic din Sibiu. Vestea morții lui a produs o adâncă impresie în toate colțurile locuite de români, pentru că defunctul era unul dintre cei mai de seamă bărbați ai noștri, un caracter integru, român entusiast și o iscusită forță didactică.

Dr. Petru Șpan s'a născut din părinți țărani în comuna Lupșa (Turda-Arieș) la 4 iunie 1860. După ce a terminat liceul și teologia a continuat studiile filozofice la universitățile din Viena și Jena. Luându-și doctoratul în filozofie s'a întors în Sibiu ca profesor la seminarul „Andreian”. Aici a dezvoltat o activitate intensă distingându-se între altele prin mai multe opere de-o incontestabilă valoare științifică: „Idei pregătitoare în pedagogie”; „Studii pedagogice”; „Treptele formale ale învățământului”. „Lecții de didactică” ș. a. cari toate denotă rutină pedagogică și mai ales o foarte pătrun-

zătoare inteligență. Repausatul a redactat și prețioasa revistă „Vatra Școlară”. Deși s'a isbit de proverbiala indolență a publicului cetitor, deși a fost necesitat să aducă jertfe materiale, nu i-a înfășurat steagul, ci a condus-o și a susținut-o cu o rară consecvență timp de 4 ani — „avea ceva din firea neșovăitoare a moșului.

În „Vatra Școlară” și în alte reviste și-a depus rodnicile rezultate ale praxeii de profesor. A publicat însă și în presa cotidiană multe articole de-o fină pătrundere psihologică.

A muncit mult și conștientios în viață. Perderea lui e ireparabilă pentru școala română gr. or. din Ungaria.

Dumnezeu să-l aibă în paza sa!

Cuvânt funebral (pentru un tânăr sub 18 ani.)

Jalnici ascultători!

Astăzi să despartă de noi un tânăr blând, unicul fiu a doi părinți. Sufletul lui bun ne-a părăsit de trei zile răpit de ghiarale unei boli nemiloase, cu care n'a putut lupta nici vâjnosia tinereții lui, nici iubirea vieții și nici dragostea pentru lumea aceasta pe care el n'a văzut-o decât în haina frumseții și plăcerii.

Sa stâns senin cu un zâmbet dureros pe buze, care a talmăcit mai mult decât orice cuvânt durerea și părerea lui de rău după lumea pe care o părăsește așa de timpuriu. Puțini l'au cunoscut și puțini au văzut că ce comoară de bunătate de sântire și de blândete zăcea ascunsă în acest suflet vecinic iubitor de viață.

O suflet tânăr care cu atâta nădejde priveai în țesăturile acestei vieți pământești iată cum nu ți-a fost dat ca să-ți încerci puterile tale în lupta grea pentru viață. Cum te duci tocmai acum când toată natura fi în puterea vieții când arbori, pomi și flori mirositoare toate, toate viețuiesc numai tu te duci, ne părăsești. Scurt și gingaș ți-a mai fost firul vieții căci numai până atunci a ținut până când ai ajuns să-ți fie lumea mai dragă și când să înțelegi și tu rostul acestei vieți pământești schimbatuți-s'a calea spre viața de veci.

Ferice de tine că scapi de mulțimea încercărilor grele din aceasta vale a plângerilor, dar amar de cei rămași înapoi părăsiți de tine. Cine va putea înțelege perderea și va putea simți durerea iubitorilor tăi părinți, cari prin moartea ta își văd nimicită toată speranța legată de viitorul tău pământesc, își văd pierdut unicul sprijin fiesc la adânci bătrânețe. Tu le-ai fost alinaarea zilelor de ieri și ai fi fost sortit să le fii și mângăierea zilelor de mâine, dar iată numărare au fost zilele tale, mic a fost numărul lor și iute a trecut.

O moarte, moarte unde-ți este coasa blăstămată cu care curmi viața celor buni și blajini? Pe un tâlhar, pe un mișel nu ni-l iei ni-l lași de chiasnă rea

pe capul nostru, pe cel bun și blând îl duci cu tine. O cât de amară mai ești căci acolo dai unde nu trebuie, acolo intri unde nu te doresc și fugi de celea zălnice te cheamă. Ești tocmai ca și buruiana care nu crește în locul cel sterp și sălbatec, ci din contră în locul cel bun și gras ca să împedecă creșterea frumoasă a spicului de grâu. Tot astfel și tu în loc să ascuți glasul plângător al atâtor nefericit care copleșiți de atâta mizerie strigă neconținut după tine și răpești sufletul acestui tânăr dornic de viață, care privia cu atâta farmec și aștepta cu ardoare ceasul când să se arunce și el în valurile vieții. Până la resuflarea cea din urmă unica lui dorință ferbinte i-a fost să se vadă odată sănătos. Câte planuri de viață și-a propus așa bolnav cum era și cu ce plăcere să ocupe cu ele numai ca să poată alungă chipul tău hăd și nesuferit din apropierea lui. El însuși în dragostea lui cea mare pentru viața aceasta poate nici ca visat că noi astăzi o să-l petrecem la beznă întunecoasă a tristului mormânt.

De ce n'ai privit în sufletul lui să fi văzut focul ce palpaia atât de dornic și puterea de viață ce bălăba din belșug odinioară în corpul său. Iute lai răpit din mijlocul nostru poate ca să ne înveți că viața noastră nui decât un vis, care atunci când îi mai frumos — trezindu-te — vezi că nui alta decât o părere, asemenea și viața când ai gândi ca să-ți fie mai plăcută, mai frumoasă, atunci poruncă de sus te trezește să o părăsești.

Așa te duci și tu sufla la porunca Tatălui care n'a voit să te lase să-ți iei parte și din răul acestei lumi. Te-a lăsat ca să guști numai frumusețile și plăcerile ei și apoi încântându-te de ele să treci la cele vecinice ducând cu tine cu o părere de rău — chipul cel mai frumos al acestei vieți.

Încă odată îți zic ferice de tine, dar greu de cei rămași înapoi; Căci înapoia ta rămâne un tată și o mamă cu inima sfâșiată de durere. Rămân doi nemângâiați, cari prin tine pierd tot farmecul acestei vieți, pierd nădejdea zilelor de mai bine.

Acum mă întorc către voi părinți îndurerăți și vă zic suferiți cu tărie sufla cu suferința lui Iov, pierderea fiului vostru. Mângâiați-vă cu nădejdea în Dzeu care adeseori îl pune la grele încercări pe om — văzându-i însă tăria credinței după aceea îl va răsplăti. Nădăjduiți că mâna Domnului nu părăsește pe ai săi.

Iar acum ascultați prin rostul graiului meu cuvintele cele din urmă ale odorului vostru.

Înbiți Tată! Înțeleg durerea care în ceasul acela îți pleacă capul spre pământ, sâmt și greutatea oștatului ce clocotește în peptul tău. Cu câtă greutate vă părăsesc, și vă las nemângâiați în valurile amărăciunilor lumesti. Aceasta bine o înțeleg căci vam fost unicul copil, unica nădejde de mână. Cu câtă grijă părintească mi-ați supravegheat tinereța vați trudit din toate puterile ca să-mi dați creștere bună să vă pocu fi de mândrie în zilele bătrânețelor voastre. Nu vați gândit nici

voi că astăzi o să vă părăsesc nu cu voia mea ci la poruncă de sus.

Iată iubite tată eu mă duc, pe voi vă las, astăzi plec pe alte plaiuri. Mângâiați-vă că acolo voi fi mai mulțumit decât aici în deșertăciunea acestei vieți pământești. Acolo nu voi cunoaște ură, nu voi cunoaște dușmănie, nici chin și durere și nu voi cunoaște nimic din răutățile acestei lumi deșerte, ci voi fi învâluit în iubirea cea fără margini a celui care astăzi mă cheamă din brațele voastre. Dă-mi iertare și binecuvântarea ta de tată să mă însoțiască în drumul lung ce-l fac acum.

Asemenea și tu iubită mamă care mai purtat atâta vreme pe brațele tale în frageda mea copilărie, dă-mi iertarea cea din urmă cu iubirea cea cu care mi-o dădeai de atâtea ori când în sburdălnicia tinereții mele îți greșam. Dă-mi-o și acum că-i cea din urmă pe care mi-o dai pe acest pământ. Trimitemi-o cu șiroiul lacrimilor ce le verși cu atâta durere la capul meu. Și mângăete în lipsa mea cu credința, că sufletul meu plăcut înaintea lui Dzeu a fost chemat în ceata celor ce-l servesc.

Mi-a fost dat să cunosc numai partea cea frumoasă a acestei vieți și de aceea când să intru și în greul ei venitumea poruncă de sus să o părăsesc, căci pentru sufletul meu bun alt loc este pregătit.

Indură cu tărie ori ce te-ar cercă în restul vieții și așteaptă cu iubirea ta caldă ziua și ceasul când ne vom revedea, ne vom întâlni din nou pe alte țărături mai senine. Ne vom îmbrățișa atunci ca la o altă să petrecem viața acolo, unde nu este durere, nici întristare, nici suspinare fără numai viață și vis fără de sfârșit. În numele Tatălui și al Fiului și al sfântului Duh Amin.

Ioan A. Neacșa
stud. teol. c. III.

Noue motivări a unui sistem de pedagogie științifică.*

Pedagogia, până ce a ajuns la stadiul zilei de astăzi, s'a alcătuit în cursul vremurilor prin experiența atâtor veacuri și munca atâtor capete luminate. Aproape toate veacurile și-au avut reprezentanții săi, cari au pășit pe arena publică ca anteluptători și reformatori culturali. Chiar și reformatorii politici, și mai ales cei bisericești, n'au perdat din ochi această înaltă preocupare omenească. Ba, între literații mai de frunte mai că nu există unul, care să nu se fi îndeletnicit în una ori alta din scrierile lor cu probleme de ale educației. Iar artiștii au căutat să-și pună toată munca în serviciul educației popoarelor. N'a fost om mai de seamă care să se ridice la suprafața mulțimei să o conducă în oarecare direcție sufla, fără ca să nu se fi preocupat și de chestii educative. De aceea drept a avut Plato, când a zis despre educație că „e o afacere mare.”

*). Ultimul articol al profesorului Dr. P. Șpan

Stând acest fapt istoric, și cum că există, cine ar mai putea trage la îndoială, urmează dela sine încheierea, că pedagogia fără doar și poate are să ocupe un loc de frunte între științele omenești. Numai un nepricepător, numai un îndungat la minte, numai un scurt-văzător, numai un prea amoretat de știința sa, ori prea îngust în vederi, ar mai putea susține, că educația este un simplu meșteșug, deci reprezentanții ei niște meșteșugari!

În contra unei porniri deonesătoare, ca aceasta, trebuie să pășim cu toate armele ce ne stau la îndemână și să căutăm a convinge lumea nedumerită asupra valorii ce o are pedagogia la înaintarea și nobilitarea omeniei. A fost un păcat neertat, că până mai de curând nu s'a dat importanța cuvenită acestei științe, iar reprezentanții ei multă vreme au rămas nebăgați în seamă. Durere, și astăzi numai înțorțonații și împănății cu darurile lumesti trecătoare au trecut și în tăietate, iar modeștii muncitori pentru bunurile spirituale ale omeniei sunt asvârliți prin colțuri, căci lor nu le sună buzunarele cu aramă lucitoare, nici nu le scipesc blanele de Astrahan pe la gât.

Dar vremea e să le zicem acestor eroi ai momentului: „În lături!” de câteori caută să-și vâre nasul în daraveri pe cari nu le înțeleg. Nu ei sunt chemați să ne judece pe noi și munca noastră, căci meseria lor este din alte domenii de preocupare omenească.

Știința cu care ne îndelētnicim, pe care o exerciem și pe care ținem să o promovăm, e o știință chemată să facă omenimea mai bună, adică: mai sinceră, mai dreaptă, mai cruțătoare, mai îngăduitoare, mai harnică, mai cinstită, cu un cuvânt mai morală. Și care oare dintre științe e mai chemată să o facă, decât chiar pedagogia, a cărei fiecare paragraf tot povește de creștere și învățatură ține să dea! Cerem deci respectul cuvenit acestei științe și reprezentanților ei!

În cercetările făcute referitor la acest subiect am ajuns la constatarea că filozoful *Herbart* a fost primul care a căutat, ca cunoștințele mai mult empirice din domeniul educației să le cuprindă în un sistem filozofic. Lui i-a fost dată și puțința de a o face, căci petrecând trei ani în casa familiei contelui *Steiger* în Elveția ca dascăl privat și având contact cu marele pedagog *Pestalozzi*, a cunoscut din izvor direct instrucția și educația practică, pe carea avut numai să o prelucere mintea sa înclinată pe cercetări filozofice. Încă pecând îl însoțiau niște prietini de universitate pe drumul spre *Svizzera*, se încinge între el și prietini săi o discuție cu privire la problema, dacă e oare iertat să educăm, adică să ne amestecăm în planul dumnezeirii, care după unele teme bisericane și filozoficești, a predestinat viitorul omului. Semn, că de pe atunci problemele de educație ocupau loc de frunte între celelalte chestii, ce agitau mintea unui tânăr eșit din școala lui *Fichte*.

Nu voi face mențiune deocamdată de scrierile lui mai mărunte, ci mă voiu mărgini a da unele indicații referitor la cele două opuri mai mărișoare și anume: „*Pedagogia generală*” edată în anul 1806” și *Prelegeri despre pedagogie*, 1835.“

Prelegerile de pedagogie la universitatea din *Königsberg* au dat naștere opului său de frunte: *Pedagogia generală*, pe care și-o începe cu cuvintele: „*Man muss wissen, was man will, indem man erzieht und Erziehung fordert, etc.*” (Trebuie să știm ce voim, când educăm ori pretindem educație). Aici în introducere sunt cuprinse ideile lui reformatoare cu privire la principiul cultural istoric și al concentrațiunii, cum și alte indicații de căpetenie a sistemului său.

Dupăce *Herbart* caută să lămurească scopul educației, cum și mijloacele ce conduc la acest scop, își

așază pedagogia pe trei stâlpi puternici, pe care îi se lectionează mintea sa logică, subsumând sub trei noțiuni toată complexitatea problemelor și acțiunilor de educație. Astfel împarte el știința educației în trei părți principale: *disciplina*, *învățământul* și *creșterea*, cari prin lucrarea lor armonică au să dea tineretului o cultură generală, ce are să culmineze în o cultură religioasă-morală, adică să formeze caractere religioase-morale. La formarea acestei culturi generale umane disciplina lucrează numai în mod negativ, întru cât ea e chemată să delătore toate pedecile ce stau în calea învățământului, care în lipsa disciplinei un pas nu poate da înainte. Încă *Comenius* înainte vreme spusese că „o școală fără disciplină e ca o moară fără apă.” Lipsește disciplina în o școală, lipsește prima condiție, dela care atarnă orice muncă serioasă și cu izbândă; lipsește deci puterea ce pună în acțiune mașina vieții școlare. Disciplina este „*vis motrix*” pentru orice lucrare școlară.

Dată această condiție esențială, învățământul intră în dreptul său și-și continuă rolul de a clădi încet și lin cultura micilor copilași în conformitate cu legile dezvoltării naturale a spiritului. O sfortare a minții copilărești ce trece preste gradul lor de pricipere, este o muncă zadarnică, carea se răsună în detrimentul unei cultivări sănătoase, producând capete sēcii și confuze, daunătoare sieși și societății omenești. O încărcare a spiritului cu tot soiul de materii, ce nu se pot împelini în spirit și pe care acesta nu le poate consuma, este un atac neiertat la viața sufletească a copilului. Deci orice instrucție are să fie regulată prin legi psihologice bine determinate și urmărită cu o consecință neșovăitoare, dacă e ca să producem capete luminate, spirite vioaie și cu dor de muncă intelectuală. Chestiunile atinse în acest capitol sunt de o așa profunditate, încât privind în fondul lor trebuie să te pleci în fața dovedirii constrigente cu care sunt tratate. Ele se ridică prin felul lor de concepție la înălțimi neatinse de alți cercetători pedagogici.

Stabilirea interesului pedagogic, ca *tântă supremă* a învățământului; contribuția materiei de învățământ la dobândirea acestui interes; arangierea *simultană* și *succesivă* a materiei de învățământ; gradația materiei în raport cu *graditia apercetivă* a spiritului copilăresc sunt chestiuni, cari nicicând nu vor peri din domeniul cercetărilor pedagogice, formând mereu materie de preocupare în raionul educațiunii.

Nu e locul aci, să ne scoborim în cercetări amănunțite. Ajunge să atingem chestiile cardinale și să indicăm, că aceste sunt tratate și ordonate după o așa formulă logică, încât nu lasă nimic de dorit din punctul de vedere al unor cercetări strict științifice. Este în această parte un sistem de cunoștințe bine încheiat, căruia nu i-se poate detrage *atributia științifică*.

În partea a treia numită de el *Zucht*, avem educație proprie, sau mai corect creștere, — căci educația e o noțiune superioară care le cuprinde pe toate trei și arată rolul acestei în formarea elevilor.

Creșterea se deosebește de învățământ prin aceea, că învățământul poate să lucreze numai *indirect* la formarea caracterului, adică prin ideile ce le împartășește, iar creșterea lucrează direct asupra voinței. Întâmplându-se ca un elev de școală să mințescă, să fure, să înșele, ori să facă alte bazonii ce taie în domeniul moral, creșterea intră în rolul ei și îndreaptă viața morală a elevilor cu mijloacele ce-i stau la dispoziție. Dar ea nu păsește numai atunci la mijloc, când se ivesc atari rele morale în viața școlară, ci caută ca să le și prevină și întogmește toată viețuirea elevilor de așa, încât ei să se miște dela început în o *atmosferă morală* neînfiată de molimea fărădelegi-

lor. Ea toarce firul cultivării morale început în instrucție și-l traduce în practica elevilor; ea formează așa numitele virtuți *imEDIATE*, cum e *dreptatea*, *sinceritatea*, *bunăvoința*, *mila*, *frica Domnului*, *iubirea de aproapele* și alte asemenea virtuți.

Pe când disciplina a pus bază la *virtuțile mediate*, ca *ascultarea*, *supunerea*, *punctualitatea*, *curătenia*, *diligința*, *atențiunea*, creșterea reformează viața *internă*, *psihică*, curăță moravurile rele și face să se sălășuiască în sufletele copiilor dominația binelui moral, singurul, care face vrednicia omenească. Poate cineva să fie cât de învățat, ba chiar erudit, dacă temeiul sufletului său nu e moral, atunci nici vrednicia lui nu poate stă pe un pedestal egal cu erudiția, ce o are. Societatea îl va privi, iar posteritatea îl va aprecia în conformitate cu ființa lui. Poate fi cineva cât de învățat, ori cât de mare inventator, dacă fondul lui sufletească va fi cuprins de vermele amoralității, prețul persoanei sale întru nimic nu va crește. Numai valoarea morală a omului îl învrednicește de stima și considerația generală. Nici știința, nici averea, nici poziția, nici frumsețea nu-l pot mântui, ci acestea cel mult, dacă li pot asigura o trecere la *contemporanii din acelaș aluat sufletească*, ori la *slujbașii*, ce trăiesc din simbria ce le plătește. *O vrednicie durabilă* îți asigură numai o *viață petrecută în cinste și omenie*, căci numai acestea au o *valoare generală absolută* și *Herbart*, care tot sistemul educației sale îl alcătuește în vederea acestui scop înalt, este și rămâne un pedagog neîntrecut, oricât de mulți bârfitori ar fi avut și ar mai avea.

Vatra școlară.

Dr. Petru Șpan.

Alcoolismul.

E de ieri, de-alaltăieri antialcoolismul? — Fleacuri! Fleacuri! Doar de când e lumea se tot bea și nu s'a mai găsit nimeni să spue, că omenirea suferă din pricina asta! Cam vorbe de-astea auzi, când cauți să convingi pe cineva cât de rău fac tuturor băuturile spirtoase.

E drept că obiceiul blăstămat al băuturii de mult canonește omenirea, dar nu e mai puțin adevărat, că și cunoșterea relilor ce el aduce, cum și lupta contra acestui obicei sunt iarăși foarte vechi și s'a dus veșnic, deoparte lupta „cu vadră”, de alta, lupta „contra vedrei”.

Să începem cu poporul, care cel dintăiu a ajuns la o mai mare civilizație, cu Chinezii. Cam cu 4000 ani înainte de Hristos, un împărat chinez mazilește și condamnă la moarte pe doi guvernatori ai săi, pentru că batjocorisera slujbele lor îmbătându-se mereu. Cu 1000 ani mai târziu, un alt împărat dă o poruncă domnească, prin care oprește pe supușii săi să consume băuturi îmbătătoare, căci, se spune acolo, „ele sunt obârșia tuturor relilor”. *Iată dar 5000 ani de când într-o țară se recunoaște oficial partea rea de a întrebuința băuturile alcoolice și se îndeamnă locuitorii să se ferească de ele.* 5000 ani nu e lucru de nimic. E ceva mai mult ca ieri, alaltăieri!

Dacă trecem la locuitorii din India, găsim lucruri și mai frumoase. Budha, filosoful care, cu 800 de ani înaintea lui Hristos, dă acelor locuitori o religie, oprește pe preoții săi dela băuturile spirtoase și îndeamnă pe credincioși să se ferească de ele, căci „tulbură mintea și întuneacă judecata”. Pe baza acestor învățături s'au format în India mai multe secte religioase, cu mulți membri, cari se întemeiau pe abținerea deplină dela băuturile îmbătătoare. *Iată deci aproape*

3000 ani de când se găsesse oameni, ce trăiesc abstinenți, strâns uniți prin credința lor și căutând să aducă și pe alții la ea. Lupta prin abținere are deci 3000 ani vechime iar nu o zi, două!

Vechii Persi, în acelaș chip, socoteau obiceiul băuturii ca o unealtă a zeului întunerăcului.

Egiptenii vechi, nu numai că de multă vreme și-au dat seama de relele băuturilor îmbătătoare, dar lupta prin abținere la ei făcuse mari progrese. Un preot scrie altuia: „Adu-ți aminte de obligația ce ți-ai luat! Vinul e băutura necuratului!” Mai mult, faraonii (regii egipteni), dădeau pilda abținerii. Ei beau numai zeama din struguri storși chiar la masă. (Biblia și Plutarh.)

Trecând la Grecii vechi (nu cei de azi!), vedem pe cei mai de seamă bărbați ai lor îndemnându-i să se lase de băutură. Socrate zice: „Ferește-te de ceea ce te îndeamnă să mănânci când nu ți-e foame, sau să bei când nu ți-e sete”. Aceleași vorbe le spun și alți mulți filosofi.

Chiar și popoarele dela Nord, așa dar cele ce au avut mai mult de suferit pe urma frigului, au simțit de mult primejdia băuturilor spirtoase. Cea mai veche colecție de legende scandinave „Edda”, are o mulțime de părți în care îndeamnă la abținere deplină, căci, se spune acolo: „Chiar și cel ce bea puțin lasă frâu liber patimilor sale”.

Trecând la timpurile mai apropiate, știm acum sigur că primii creștini erau cu totul abstinenți; iar cel ce călca această regulă era isgonit. Multă vreme a ținut aceasta măsură binecuvântată și numai cu slăbirea simțământului religios, în veacul de mijloc, beția se întinde iarăși din ce în ce mai mult. Odată cu întinderea beției începe însă și lupta contra ei.

Astfel în 1517, se găsește în Germania o „societate de cumpătare”, care, cu alte trei, mai târziu înființate, luptă pentru împuținarea beției printre nobilii germani. Mai pe urmă după ce acest fel de luptă se arată a fi nefolositor, se începe *lupta pentru abținere*, tot în Germania prin 1637.

Acestea erau însă încercări singuratice cărora li se da o mică însemnătate. În acest timp beția ajunge la culme, America și Europa, pe la sfârșitul secolului XVIII. Lumea se înspăimântă și începu să cerceteze mai deaproape chestia asta. În prima jumătate a secolului XIX se organizează societăți de abținere din ce în ce mai alcătuite. Printre acestea e, dela 1852, și „Ordinul Bunilor Templieri” (pe care o parte din cetitorii noștri îl cunosc). Societățile acestea duc lupta cu mai multă nădejde și cu mai mult spor.

Iată deci că, dacă obiceiul băuturii e vechiu cât lumea, apoi nici lupta contra lui nu s'a lasă mai pe jos.

Omenirea a știut oricând de unde îi vine răul; n'a știut însă totdeauna să afle drumul cel mai bun de scăpare. Să sperăm — și avem dreptul — că acum l-a găsit.

Antialcoolul.

Aurel C. Gabrielescu.

Colecta eparhiei Bradului, pentru nefericiții din comitatul Caraș-Severin.

Agris, 110-38 cor. B. Kristyor 15-32 cor. Lippa, 404-70 cor. Batta, 6-40 cor. Fadimac, 4-90 cor.

CRONICA.

Necrolog. Corpul profesoral dela Seminarul „Andreian” din Sibiu aduce cu durere la cunoștință, că

valorosul său membru, profesorul Dr. Petru Șpan deputat sinodal, redactorul revistei pedagogice „Vatra Școlară” și membru al mai multor reuniuni și societăți, după un serviciu devotat de 19 ani, în al 51-lea an al etății și-a dat nobilul său suflet în mâinile Creatorului, astăzi în 1/14 martie, a. c. Însmormântarea se va săvârși joi, în 3/16 martie a. c., la 2 ore după amiază dela locuința defunctului, strada Bisericii Nr. 15. Veșnica lui pomenire! Sibiu, 1/14 martie 1911. Corpul profesoral dela Seminarul „Andreian”.

Mulțumită publică.

Subscrisul ca soțiu, viu pe aceasta cale a esprima cea mai profundă mulțumită, tuturor acelor, cari au binevoit a participa, la îngropăciunea scumpei mele soție: Emilia Molnariu născ. Munteanu, cât și acelor Domni și frați colegi, cari prin epistolele lor m'au conzolat. În deosebi mulțănesc Prea On. Domn Petru Serb ppresbiter, pentru cuvântul funebral, care pe toți ne au emoționat, apoi iubiților mei frați colegi Alesandru Popoviciu preot în Ucuriș, Simion Leucăția în Chișlaca, Corneliu Musca în T. Cărand, Aureliu Popoviciu în Mănerău, Corneliu Papp în Zărand, cari au azistat la ceremonia funebrală.

Beliu 22 feb. 1911.

Georgiu Molnariu,
preot, gr. or. rom.

Poșta redacției.

P. E. P. Am luat dispoziții la administrație. Scri de câte ori vreați. Cele trimise însă nu le publicăm căci nu vrem să ne murdărim cu ei. Văzuta doară că la cele scrise de chizul Dtale, tot în chestia Revistei cum ne-a bănuț pe noi, că am fabricat în redacție. Cu astfel de oameni nu să poate discuta. Păcat că compromit idea frumoasă a organizării, cu rodomantadele lor. Las să vină înșiși la convingerea că trebuie să-și schimbe tactica dolențelor cu a principiilor cari reclamă organizare.

Cronică bibliografică.

„Căsătoria a doua a preoților,” chestiune de drept canonic de Dr. Lazar Iacob, profesor seminarial Arad 1911. Tiparul tipografiei diecezan. Preț 1 coroană. Pe la începutul vieții noastre constituționale să discută viu admiterea căsătoriei a doua. În aceste discuțiuni s'a spus multe lucrurile laice în chestiune de drept bisericesc, dar agitația a rămas la suprafață și mereuse renoește discuțiunea, drept dovadă că văduvia preoților este o rană adâncă în viața lor și sentimentul public care cere să i-se dea soluțiune chestiunii.

Pe la începutul anilor 1880 să încinsese o vie polemie, întră regretatul preot Mihai Sturza din Șepreuș, Vasile Mangra care apăra punctul dogmatic, prin aare nu admite schimbarea legii opritoare pentru preoți. Părintele Ciorogariu consideră opreliștea de o dispoziție disciplinară, care însă nu să poate schimba decât iarăși prin sinod ecumenic eventual consenzul bisericeii. Părintele M. Sturza era de tot liberal, admitea chiar schimbarea prin congresul nostru național bisericesc.

În cadru mai mare a deschis discuțiunea P. S. Dr. Nicodim Mișă episcopul de astăzi din Zara, ce a produs o mișcare formală în sinul bisericeii ortodoxe sârbe. La noi a luat firul discuțiunilor Dr. Vasile Găina

pentru căsătoria a doua iar profesorul Dr. Emilian Voitschi susține dreptul divin a oprirei căsătoriei a doua. O discuțiune științifică s'a desășurată în timpul din urmă în „Revista Teologică” din Sibiu.

Tinerul profesor de drept canonic la seminarul din Arad, rezumează chestiunea oprirei căsătoriei a doua a preoților dela începutul până la sfârșitul ei și ajunge la concluziunea, că chestiunea este de ordin disciplinar. „Dreptul de a se pronunța în afacerea căsătoriei a doua — zice autorul broșurei — cade în competența unui sinod ecumenic. Între împrejurările noastre întrebarea se poate rezolva prin consensul dintre biserici (consensus ecclesiae dispersae.) Fără să se caseze dispozițiile canonice, din caz în caz s'ar permite preoților văduvi căsătoria a doua.”

Alragem atențiunea onoratei preoțimi asupra acestei broșuri, care pe ia o privește mai de aproape.

Concurse.

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresci dela școala conf. gr. ort. rom. din Pârnești, protopresbiteratul Radnei, prin aceasta să escrie concurs, cu termen de recurgere de 30 zile dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala.”

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: a.) Bani gata 200 cor. b.) 5 q. de grâu, 5 q. de cucuruz, 20 q. de fân și 48 cară de lemne, din cari se va încălzi și sala de învățământ; 1/2 sesiune pământ pe deal, parte sămănătură, parte fânaț, cvarțir liber cu grădină de legume; spese de conferințe 20 cor.; dela însmormântări mici 40 fl., mari 80 fl., cu liturghie 2 cor. Pentru întregirea salariului învățătoresc prescriș de lege, s'a făcut recurs la locul competent.

Cei ce doresc a ocupa acest post să avizează, că recursele lor ajustate cu documentele prescrișe și adresate comitetului parohial din Pârnești, să le subștearnă P. On. Oficiu protopresbiterat din Mariaradna având a se prezenta în vre-o duminică ori sârbătoare în biserica de aici, spre a-și arată desteritatea în cântare și tipic.

Dat în Pârnești, la 8/21 faur, 1911.

P. Turcu,
preș. com. par.

Ioan Jurcoane,
not. com. par.

În conșelegere cu: Procopiu Givulescu ppresbiter.

—□—

1—3

În urma rezoluțiunii Ven. Consistor diecesan de sub Nrul 7111/1910, pentru îndeplinirea parohiei a II-a din Petriș, prin aceasta să escrie nou concurs, cu termenul de a recurge de 30 de zile dela prima publicare în Organul „Biserica și Școala.”

Venitele acestei parohii sunt: 1. Jumătate sesiune de pământ, parte arător, parte fânaț. 2. Birul și stolele legale. 3. Întregirea dotațiunii dela stat.

Văduvei și orfanilor rămași după reposatul preot I. Popoviciu li se susține dreptul garantat în § 26 al Regulamentului pentru parohii.

Parohia este de cl. II-a.

Ceice doresc se recurgă la aceasta parohie se avizeze ca recursele lor ajustate conform prescrișelor regulamentare și adresate comitetului par. din Petriș să le trimită în termenul concursual of. ppopesc din Mariaradna, iar dâșii să se prezinte în vre-o duminică ori sârbătoare în sfta biserică din Petriș spre a-și arată desteritatea în cele rituale.

Petriș, la 2/15 februarie 1911.

Comitetul parohial.

În conșelegere cu: Procopiu Givulescu protopresbiter.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea postului de învățător la școala confesională gr.-or. rom. din Răchita, protoprezbiteratul Belințului, se descrie concurs cu termen de 14 zile dela prima publicare în „Biserica și Școala.”

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. În bani gata 730 coroane. 2. Dela 150 numere de casă câte 15 litre de cucuruz = 2250 litre de cucuruz în boambe, prețuite în 235 cor; 3. Un jugăr pământ arător, prețuit în 35 coroane după care alesul va solvi dările; 4. Stolele cantonale: dela înmormântare simplă 1 cor. cu liturgie 2 cor; 5. Locuință în natură cu supraedificate și intravilan lângă ea; 6. Pentru scripturistică 10 cor; 7. Pentru conferință dacă participă, 20 coroane.

De încălzirea și cșrățirea salei de învățământ se va îngriji comuna bisericească.

Alesul e dator, să țină și școală de repetiție, să conducă strana și să învețe pe școlari cântările bisericești, fără altă remunerație.

Preferiți vor fi dintre reflectanți cei cu pregătiri mai bune și cei cari se angajază să conducă gratuit corul bisericesc și să instruiască pe școlarii din cele 2 clase din urmă și pe adulți glasurile.

Anii de serviciu din alte locuri nu se vor socoti la cvinevenale.

Alesul e obligat a-și ocupa postul îndată după ridicarea la valoare a alegerii.

Petițiile concursuale, ajustate în regulă, se adresează comitetului parohial din Răchita, pe calea oficiului protopopesc din Belinț (Bélincz Temes-megye) și reflectanții în launtru termenului concursual, sunt poftiți a se prezenta într-o duminică sau într-o sârbătoare în sf. biserică, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Concurenții, cari sunt de mai mulți ani în funcție au să producă și atestat de serviciu dela protopopul concernent și declarație în scris că, cu începere de când pretind cvinevenale.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine Gherasim Sârb pprezbiter.

—□—

1—2

În urma dispozițiunei Ven. Consist. Nrii 613 și 933/911 se descrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare pentru îndeplinirea stațiunilor învățătoresți cantonale vacante din tractul Butenilor.

1. Bârșă în bani gata 600 cor. solvinde din căsa cultului. 2. 3 stângini de lemne pentru învățător, 3 stângini de lemne pentru sala de învățământ 3., pentru conferință 20 cor. 4., pentru scripturistică 10 cor. 5., dela înmormântări unde va fi poftit 2 cor. 6., întregirea dela stat la minimalul prescris de lege, asemenea și cvinevenalele. 7., locuință corespunzătoare cu grădină. Conducătorii de cor vor fi preferiți și întrucât un atare ales va înființa și conduce cor în comună va fi onorat din partea parohiei după cuviință și după zelul ce îl va desvolta în aceasta direcțiune.

1. Ignești. 1. În bani gata 200 cor. 2. 5 Hl. grâu 5 Hl. cucuruz 60 litre păsulă. 3. 16 jugh. pământ. 4. 8 stângini de lemne pentru învățător și școală. 5. Scripturistică 10 cor. 6. conferință 10 cor. 7. cvartir și grădină. 8. Întregirea legală dela stat, ce s'a cerut. În lipsa de învățători să vor admite la alegere și învățătoare parte femeiască. Darea după pământ o solvește cel ales.

Doritorii de a ocupa vre-una din stațiunile de sus recusele adresate respectivului comitet parohial ajustate cu documentele prescrise vor avea a le subșterne P. O. oficiu ppresbiterat din Buteni (Körösbökény, com. Arad) având a se prezenta în vre-o dumi-

neacă ori sârbătoare în s. biserică din comuna în care a recurs spre a-și arăt desteritatea în cântare și tipic.

Körösbökény (Buteni) la 19 febr. (4 mart.) 1911.

Oficiu protopopesc ca inspectorat școlar tractual.

Iuliu Bodea adm. pprezb. insp. școl.

—□—

2—3

Prin concluzul de sub Nr 6748/910 al Venerabilului Consistor diecezan din Arad, parohul Augustin Beleş din Șimand fiind pus în stadiul de deficiență, iar parohia sa decretată de vacantă, pentru îndeplinirea acestei parohii să descrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala.”

Emolumentele împreunate cu aceasta parohie sunt:

1. Una sesiune pământ comassat, ca beneficiu fundamental;

2. Una sesiune pământ comassat, ca rescumpărare pentru bir și stole, conform concluzului consistorial de sub Nrul 2751/902.;

3. Până să aibe cortel gratuit în casa donată de preotul Augustin Beleş, alegândul preot va folosi două intravilane goale, iar după intrarea în beneficiu de locuință gratuită, Consistorul își rezervă să dispună asupra uzufructului acelor intravilane astfel, că conservarea casei să fie asigurată.

4. Două competențe de pășune (pământ arător.)

5. Stole legali pentru servițiile religioase, cari nu să cuprind în concluzul consistorial de sub Nr. 2751/902. Alegândul preot va solvi toate soiurile de contribuțiuni ce cad după beneficiul său și va catehiza fără orice remunerațiune la școala noastră confesională precum și la ceea comunală din A. Șimand.

Parohia fiind de clasa primă, dela recurenți să recere cvalificațiune corespunzătoare pentru asemenea parohii.

Recursele ajustate cu documentele de lipsă conform Regulamentului pentru parohii, adresate comitetului parohial din Șimand, să vor subșterne la oficiu protopopesc gr. or. român al tractului Chibișneului în Nadab, având recurenții a se prezenta în sfânta biserică de aici în cutare duminică ori sârbătoare spre a-și arăta desteritatea în oratorie și cântare, ținând cont de dispozițiunile §-ului 33 din Reg. pentru parohii.

Șimand, din sedința comitetului parohial gr. or. român ținută la 27 decembrie 1910 v.

Augustin Beleş,
pres. com. par.

Pavel Stana,
not. com. par.

În conțelegere cu: Demetereu Muscanu adm. ppesc.

—□—

2—3

Licitațiune minuendă.

Pentru repararea și adaptarea St. biserici din Cicir, conform preliminarului de spese aprobat de Ven. Consistor sub Nrul 5132—910, comitetul parohial publică licitațiune minuendă pe lângă următoarele condițiuni:

1. Licitațiunea se va ține la 13/26 Martie a. c. la 11¹/₂ ore a. m.

2. Prețul exclamării 1780 cor. 40 fil.

3. Licitanții au se depună 10% din prețul exclamării, ca vadiu.

4. Preliminarul de spese și condițiile de licitare se pot vede la oficiul parohial gr. or. rom. din loc.

5. Licitanții nu își pot forma drept la diurne și spese de călătorie pentru participare.

Comuna bisericească își rezervă dreptul a da întreprindere celui măestru în care va avea mai multă încredere.

Cicir la 12 februarie v. 1911.

Comitetul parohial.

—□—

3—3

Reprezentanța cercuală a fabricii de mașini soc. an. Nicholson.

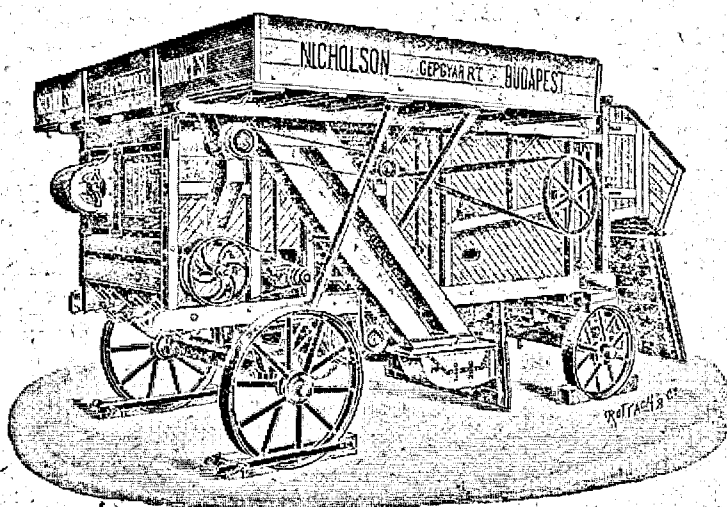
Cea mai mare firmă românească din Ungaria Frații Burza, Arad

Telefon interurban și
comitatens. Nrul 406.

Boros Béni-tér Nr. 1.

Telefon interurban și
comitatens Nrul 406.

==== Neguțatorie de fer în gros și în detail. ====

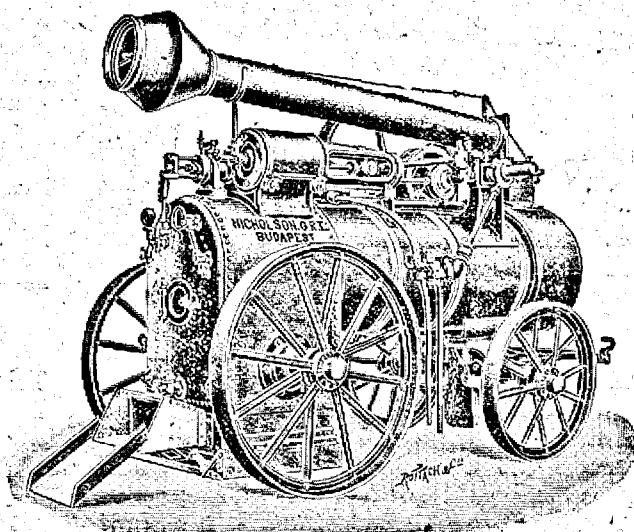
Recomandă magazinul lor bogat asortat de ferării și anume:

Garnituri întregi de mașini de trierat cu aburi, locomobile de drum (automobile). Motoare cu benzină și cu oleu brut. Aranjamente de mori. Prese de oleu hidraulice și de tot felul. Mașini de firezat lemne, aranjate pentru putere motorică.

Masini de secerat si de cosit iarba, greble

Mașini de sămănat, neghitoare, ciururi. Pluguri, grăpi cu curel-niște. Prese de vin și pisătoare. Ștopitoare originale Vermorel. Articli de vierit și pentru economia podrumurilor. **Articli de specialitate.** Curele engleze pentru mașini. Oleu și unsoare pentru mașini de calitate primă etc. etc.

Secție de mașini economice și negustorie de specialități separat în casa lui **Dr. Ispravnic** lângă negustoria de fer.

Celor interesați, cari voiesc să-și procure unelte economice, motoare de benzină, mașini de călcat, sau voiesc a-și aranja o moară cu unelte trebuincioase, să ceară Catalogul nostru ilustrat, în care va putea afla toate cele de lipsă. — Pentru deslușirile de lipsă sau comande, la cerere mergem în persoană.

13-58

Mare asortiment de osii Steier și originale Winter.

Reprezentanța cercuală a fabricii de mașini soc. an. Nicholson.